

ბულგარეთ-რუმინეთის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები მათი ევროკავშირში განვითარებაზე და განვითარების შემდეგ

დავით თოდუა,

უჩა ჩიტიძე

თსუ ბაკალავრიატის სტუდენტები

რეზიუმე

დღესდღეობით ბევრი ქვეყნისთვის, განსაკუთრებით კი საქართველოსთვის, ევროკავშირში განვითარების საკითხი ძალზედ აქტუალურ თემას წარმოადგენს. თითქმის ყველა საუბრობს იმ სარგებელზე, რასაც ქვეყნები ევროკავშირში განვითარების შემდგომ იღებენ, უმეტეს შემთხვევაში კი ხაზს უსვამენ ამ ორგანიზაციის ეკონომიკურ საგრძნობლობას და შიდა ბაზრის პრინციპებს, რომელშიც წევრი სახელმწიფოები თანაბარი წესებით „თამაშობენ“, რაც საბოლოოდ დადებითად აისახება კიდევ წევრი სახელმწიფოების ეკონომიკურ, სოციალურ და სხვა სფეროებზე. თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ თითქმის არავინ საუბრობს იმაზე, თუ როგორ ზემოქმედებს ეს ორგანიზაცია წევრ სახელმწიფოებს შორის ბილათერალური ურთიერთობების დინამიკაზე. სწორედ აქედან გამომდინარე, ჩვენ გადაწყვიტეთ, შეგვესწავლა ბულგარეთისა და რუმინეთის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები ევროკავშირში მათ განვითარებამდე და მათი განვითარების შემდეგ.

ამ ორი ქვეყნის ჩვენ მიერ შერჩევა კი განაპირობა იმ გარემოებამ, რომ, ჯერ ერთი, ისინი ერთ დღეს (2007 წლის 1 ივნისი) განვითარდნენ ევროკავშირში და, მეორეც - მათი განვითარებიდან დღემდე არც ძალიან დიდი დროა გასული, რომ მონაცემების მოძიება გართულდეს და არც ძალიან ცოტა დროა გასუ-

ლი, რათა სავაჭრო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა ცვლილებები არ შეინიშნებოდეს.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ჩვენი საკვლევი კითხვა ფორმულირდება შემდეგნაირად: როგორ ხასიათდებოდა ბულგარეთ-რუმინეთის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები 2000 წლიდან მათ ევროკავშირში გაწევრიანებამდე (ანუ 2007 წლამდე) და მათი ევროკავშირში გაწევრიანებიდან 2014 წლამდე?

მოცემული კვლევის ჩასატარებლად მიზანშეწონილია თვისებრივი კვლევის მეთოდების გამოყენება, ვინაიდან ჩვენ ვიყენებთ უკვე არსებულ წყაროებს, აკადემიურ სტატიებს, ინტერნეტ ვებ-გვერდებზე განთავსებულ მონაცემებსა და სტატისტიკებს, რომლებიც მეორად წყაროებს წარმოადგენენ. უფრო კონკრეტულად, მოცემული კვლევისას ვეყრდნობით სხვადასხვა გერმანულ და ინგლისურენოვან წყაროებს და გარდა ამისა, გამოყენებული გვაქვს მსოფლიო ბანკისა და ევროკომისიის ოფიციალური ვებ-გვერდების მიერ მოწოდებული ინფორმაციები.

საკვანძო სიტყვები: ევროკავშირი, რუმინეთი, ბულგარეთი, ბილატერალური ურთიერთობები, ორმხრივი კავშირები

ძირითადი ტექსტი

უწინარეს ყოვლისა, იმისთვის, რომ დავადგინოთ, თუ როგორი ინტენსივობით ხასიათდებოდა ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები მნიშვნელოვანია, დავაკვირდეთ ექსპორტ-იმპორტის მაჩვენებლის ცვლილებას 2000-დან 2014 წლამდე. მაგალითად, ბულგარეთის ექსპორტი რუმინეთთან 2000 წელს შეადგენდა 87 943 000 აშშ დოლარს, ხოლო იმპორტი - 232 279 000 აშშ დოლარს. იგივე მონაცემები 2002 წელს ასე გამოიყურებოდა: ექსპორტი - 160 002 000 აშშ დოლარი, ხოლო იმპორტი - 163 730 000 აშშ დოლარი. 2004 წელს ექსპორტმა 393 979 000 აშშ დოლარი, ხოლო იმპორტი - 421 715 000 აშშ დოლარი შეადგინა. 2006 წლის მონაცემებით, ექსპორტის მაჩვენებელი 635 153 000 აშშ დოლარი, ხოლო იმპორტი - 878

957 000 აშშ დოლარი იყო. 2008 წელს კი, ქსპორტი - 1 631 150 000 აშშ დოლარს, იმპორტი - 1 752 890 000 აშშ დოლარს წარმოადგენდა. 2010 წელი: ექსპორტი - 1 905 340 000, ხოლო იმპორტი - 1 768 900 000. მსოფლიო ბანკის 2012 წლის შეჯამების მიხედვით, ექსპორტი - 21 454 000 000, ხოლო იმპორტი - 21 378 400 000 აშშ დოლარს შეადგენდა. რაც შეეხება 2014 წელს, სანამდეც უშალოდ ვაკვირდებით ამ მონაცემებს, ბულგარეთის ექსპორტი რუმინეთში იყო შეფასებული - 2 324 530 000 აშშ დოლარად, ხოლო იმპორტი - 2 365 900 000 აშშ დოლარად (World Integrated Trade Solution [World Bank], 2019).

აგრეთვე აღსანიშნავია ისიც, რომ 2002 წლიდან 2008 წლამდე ბულგარეთის ყველაზე დიდ სავაჭრო პარტნიორებს შორის არ ფიქსირდებოდა რუმინეთი, რომელიც პირველად 2008 წელს გამოჩნდა ამ სიაში და უკვე 2012 წლისათვის ბულგარეთის ექსპორტის 8,7% მოდიოდა რუმინეთზე. რაც შეეხება იმპორტს, რუმინეთი სიაში პირველად გამოჩნდა 2006 წელს 4,5%-ით, ხოლო 2008 წელს 5,6% მიაღწია, 2010-ში კი გაიზარდა 7,1%-მდე, ხოლო 2012 წელს - 6,6%-მდე დაეცა, თუმცა საბოლოო ჯამში 2006 წელთან შედარებით აღმასვლით გამოირჩეოდა (Business Review, 2018).

რაც შეეხება რუმინეთს ბულგარეთთან მიმართებაში, რუმინეთის ექსპორტი ბულგარეთში 4,2% შეადგენდა 2008 წელს, ამ იმპერვლაში, 2000-2008 წლებში, ბულგარეთი არ დომინირებდა პოირველ 5-ეულში. რაც შეეხება რუმინეთის იმპორტს ბულგარეთიდან, მიუხედავად იმისა, რომ იგი ინტენსიურად იზრდებოდა, მნიშვნელოვან ცვლილებებს ვერ მიაღწია და პირველ ხუთეულშიც ვერ მოხვდა (World Bank, 2015).

ბილატერალური ურთიერთობების განხილვისას ასევე ძალიან მნიშვნელოვანი ინდიკატორებია ორივე ქვეყნის ლიდერთა შეხვედრების სიხშირე და მათი განცხადებები. ეს მიგვანიშნებს რამდენად კოორდინირებენ ქვეყნები ერთმანეთთან მიმართებაში. ამის მაგალითია, 2013 წელს ბულგარეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის შეხვედრა რუმინელ კოლეგასთან ბუქარესტში. შეხვედრაზე მათ დააანონსეს, რომ ბულგარეთი და რუმინეთი,

როგორც მეზობელი სახელმწიფოები და ასევე ერთდროულად ნატოსა და ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოები, იზიარებენ საერთო ინტერესებს, რომ გააღრმავონ ბილატერალური ურთიერთობები, მათ შორის კი ეკონომიკური ურთიერთობებიც იგულისხმება (Sofia News Agency, 2013).

2012 წელს გაიხსნა სასაზღვრო ხიდი ამ ქვეყნებს შორის, რომელმაც დააჩქარა ეკონომიკურ-სავაჭრო ურთიერთობები ორ ქვეყანას შორის. ორმხრივი ვაჭრობის ძირითად საშუალებას (წყარო) რუმინეთსა და ბულგარეთს შორის სწორედ ეს ხიდი წარმოადგენს. Danube Bridge 2 ხიდის მშენებლობის შემდეგ, რუმინეთის ექსპორტი ბულგარეთში გაიზარდა 9%-ით და ბულგარეთისა კი - 6%. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ეს პროექტი დაფინანსებული იყო სწორედ ევროკავშირის მიერ (Romania Insider, 2012).

გარდა ამისა, 2017 წელს რუმინეთისა და ბულგარეთის წარმომადგენლები ერთმანეთს შეხვდნენ ვენაში, დიპლომატიის აკადემიაში, სადაც აღნიშნეს ევროკავშირში განეწვრიანების 10 წლისთავი. ამ შეხვედრას ესწრებოდა არამარტო ორი ქვეყნის, არამედ ევროკავშირის წევრი სხვა სახელმწიფოების წარმომადგენლებიც, რომლებმაც ხაზი გაუსვეს ეკონომიკური განვითარების მახასიათებლებსა და ტენდენციას, ასევე ეკონომიკური უპირატესობებს განეწვრიანების შემდეგ არა მარტო ბულგარეთისა და რუმინეთისთვის, არამედ ევროკავშირის დანარჩენი ძველი სახელმწიფოებისთვისაც. თუმცა აღსანიშნავია ისიც, რომ ეს შეხვედრა გაიმართა ევროკავშირის ეგიდით და მთავარი აქცენტები დასმული იყო მაინც ევროკავშირში მათ განეწვრიანებაზე და შემდგომ წარმართულ ურთიერთობებზე (The Ambassador of Romania in the Republic of Austria, 2017).

მორიგი ვიზიტი ორი ქვეყნის ლიდერებს შორის გაიმართა 2018 წელს. მათ ამ შეხვედრაზე დააანონსეს, რომ ორ ქვეყანას შორის გაიზრდება კოოპერაცია და თანამშრომლობა ინტერესის საერთო სფეროებში, როგორიცაა მაგალითად, ეკონომიკა და უპირველეს ყოვლისა, ენერგეტიკა, ტრანსპორტი. აქვე უნდა აღინიშნოს ის, რომ არსებობს ბულგარეთ-რუმინეთის უმაღლესი

სი დონის თანამშრომლობის საბჭო და 2018 წელს გამართული შეხვედრა იყო მე-4 შეხვედრა ამ საჭოს ფარგლებში. ბულგარეთისა და რუმინეთის პრემიერ მინისტრებმა ცალცალკე ისაუბრეს ორი ქვეყნის ურთიერთობების მნიშვნელობაზე, განსაკუთრებით ეკონომიკურ და სავაჭრო სფეროში. აღსანიშნავია, რომ ბულგარეთისა და რუმინეთის მთავრობებს ჰქონდათ ასევე ორმხრივი შეთანხმებები 2011, 2015, და 2015 წლებში. აღსანიშნავია ის, რომ სამივე მნიშვნელოვანი შეხვედრა იყო, სადაც განიხილებოდა მნიშვნელოვანი საკითხები, განსაკუთრებით კი ეკონომიკური (Government of Romania, 2018).

რაც შეეხება ხელშეკრულებებს, ჯერ-ჯერობით ინტერნეტში ხელმწიფანდომ ხელშეკრულებათა შორის 2000-2014 წლების ინტერვალში, ჩვენთვის ხელმისაწვდომი იყო მხოლოდ ორი ხელშეკრულება. აქედან ერთი დაიდო სულ ახლახან 2018 წელს, რომელიც გულისხმობს ორი ქვეყანის თანამშრომლობას საზღვრის კვეთასთან დაკავშირებით. აქვე აღსანიშნავია ის, რომ პროტოკოლი ძირითადად ხაზს უსვამს რეადმისიის პროცედურებს საზღვრის კვეთასთან დაკავშირებით. თუმცა ჩვენთვის უფრო მნიშვნელოვანია მეორე ხელშეკრულება, რომელიც ხელმოწერილი იქნა ბიზნეს გარემოს, ვაჭრობისა და ეკონომიკის მინისტრსა და ბულგარეთის ეკონომიკის მინისტრს შორის. ეს დოკუმენტი გახდება ბაზისი, მჭიდრო სავაჭრო ურთიერთობებისა და ბილატერალური ინვესტიციების ზრდის განვითარებისთვის. ხელშეკრულების მიხედვით, მხარეები გაცვლიან ინფორმაციებს, ეკონომიკურ მონაცემებს, წაახალისებენ თანამშრომლობასა და ინვესტიციების ზრდას. ბულგარეთსა და რუმინეთს შორის დაიდო მესამე ხელშეკრულებაც, რომელიც უფრო მეტად ენერგეტიკული საკითხების მოგვარებას შეეხებოდა (Government of Romania, 2017).

2016 წელს ბულგარეთმა და რუმინეთმა, აგრეთვე რუმინეთმა და უკრაინამ, ხელი მოაწერეს შეთანხმებებს გაზის მიწოდების სფეროში თანამშრომლობის თაობაზე. ევროკომისიამ ეს ორი ხელშეკრულება გულისადად მიიღო და იგი 2016 წლიდან ეფექტურად ფუნქციონირებს (European Commission, 2016).

დასკვნა

ზემოაღნიშნული ინფორმაციისა და მონაცემების გაცნობის შემდეგ გამოიკვეთა ერთი ტენდენცია. კონკრეტულად, შეინიშნება, რომ ბულგარეთსა და რუმინეთს შორის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები 2000 წლიდან 2007 წლამდე ნაკლები ინტენსივობით გამოირჩეოდა, ხოლო განევრიანების შემდეგ (2007-დან 2014-წლამდე) მათი სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები აქტიურ ფაზაში გადავიდა, რადგან გაიზარდა მათ შორის ექსპორტისა და იმპორტის მოცულობები, ასევე გაიზარდა იმპორტირებული და ექსპორტირებული პროდუქციის სახეობა, დაიწყო ინტენსიური შეხვედრები უმაღლეს დონეზე, ხელი მოეწერა სხვადასხვა სავაჭრო-ეკონომიკურ შეთანხმებებს, სწორედ აქედან გამომდინარე ჩვენი ჰიპოთეზა ყალიბდება შემდეგნაირად: ბულგარეთ-რუმინეთის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები 2000-2007 წლებში მნიშვნელოვნად შეიცვალა და გააქტიურდა 2007-2014 წლებში, ანუ ევროკავშირშიგანევრიანების შემდეგ.

გამოყენებული ლიტერატურა: / REFERENCES:

1. Bussiness Review. 2018. "Romania is Hungary's second-largest export market; Germany, Italy and France are the main destinations of Romanian exports". <http://business-review.eu/news/romania-is-hungarys-second-largest-export-market-germany-italy-and-france-are-the-main-destinations-of-romanian-exports-162985>.
2. European Commission. 2016. "Bulgaria-Romania and Romania-Ukraine sign gas agreements". <https://ec.europa.eu/energy/en/news/bulgaria-romania-and-romania-ukraine-sign-gas-agreements>.
3. Government of Romania. 2017. "Meeting of the Romania -Bulgaria High - level Cooperation Council". <http://gov.ro/en/news/romanian-bulgarian-intergovernmental-meeting-in-varna>.
4. MESSAGE OF ROMANIA in the Republic of Austria. 2017. "Bulgaria and Romania - 10 years in the European Union". <https://viena.mae.ro/de/local-news/1214>.

5. Novinite – Sofia news agency. 2013. “Bulgarian FM: relations with Romania are of top priority”. <https://www.novinite.com/articles/153065/Bulgarian+FM:+Relations+With+Romania+Are+of+Top+Priority>.

6. Romania Insider. 2014. “New Romania-Bulgaria bridge boosts trade”. <https://www.romania-insider.com/new-romania-bulgaria-bridge-boosts-trade/>.

7. World Integrated Trade Solution [WITS].2019. “Bulgaria exports, imports and trade balance by country and region“. <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/BGR/Year/2014/TradeFlow/EXPIMP>.

THE TRADE-ECONOMIC RELATIONS BETWEEN BULGARIA AND ROMANIA BEFORE AND AFTER THEIR INTEGRATION IN THE EUROPEAN UNION

Davit Todua, Ucha Chitidze,
TSU, Bachelor Students

RESUME

Nowadays, for many countries, especially for Georgia, intergration in the Eurpean Union is an urgent issue. All discuss about that general profit countries take after their joinment into the EU. Commonly, people review common free trade zone where countries have equal “playing rules”, which finally leadses them to development of economic, social and other aspects. But, it should be mentioned, that almost no one discusses about how the organization influences on the bilateral relations between member states. That is why, we decided to research bilateral relations between Bulgaria and Romania before and after their integration into the European Union. We have two major reasons, why we have chosen these countries: first, they joined the EU on the same date (1 January, 2007) and second, after

their enrollment neither too much, nor too little time has passed to research the issue.

According to all above-mentioned information, our research question can be formulated like this : how economic relations between Romania and Bulgaria characterized before their integration into the European Union (2007) and from their integration till 2014?

To research the issue we use the qualitative research methods. For instance, different academic articles, several statistics and data from official organizations. In this research we generally use both English and German information to consolidate our results. Apart from that, we also use the information provided by the World Bank and European Commission.

Key words: European Union(EU), Romania, Bulgaria, Bilateral Relations, Economic Relations.